

**БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО**

1000 София, ул. "Сердика", № 4, ет. III, тел. 02 98-49-02, e-mail: ipn_ban@bas.bg

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Ирена Цонева Илиева

член на научното жури съгласно Заповед № 1239/23.05.2017г. на Ректора на ЮЗУ „Н. Рилски“ за назначаване на научно жури за провеждане на защита на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност Международно право и международни отношения в област на висше образование ш.3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление ш.3.6. Право на

Александра Йовчева Вълчева

**на тема „ РАЗВИТИЕ НА ОБЩАТА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПОЛИТИКА НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ СЛЕД ДОГОВОРА ОТ ЛИСАБОН“**

I . Кратки биографични данни

Александра Вълчева е родена в гр. Ловеч и е завършила Природо-математическа гимназия в родния си град. Магистър е по право от Университета за национално и световно стопанство. От 2014 г. е докторант в ЮЗУ „ Н. Рилски“, Правно-исторически факултет.

Представеният дисертационен труд е обсъден и насочен за публична защита на заседание на Катедрения съвет на Катедра „Международно право и международни отношения“ на 20.04.2017 г.

II. Общо описание на представения дисертационен труд

Дисертационният труд има за предмет на изследване развитието на общата селскостопанска политика на ЕС след Договора от Лисабон. Този въпрос не е бил проучван цялостно в българската специализирана литература и въпреки че няма фундаментален характер представлява практически интерес, както и има прогностично значение за бъдещото развитие на една от най-успешните политики на ЕС.

Трудът е структуриран в увод, четири глави, заключение и 8 приложения.

В увода докторантката обосновава актуалността на проблема, очертава обекта, предмета, основната цел и задача на дисертационния труд. Ясно са формулирани научноизследователските задачи. За съжаление липсва добре обособена теза и това затруднява окончателното заключение дали тя е доказана в дисертационния труд.

Изследването е логично структуриран от историческото възникване на общата селскостопанска политика и нейното развитие (Глави първа и втора), преминавайки през анализ на ОСП след Лисабонския договор и завършва с тенденциите и перспективите.

Глава първа проследява историческото развитие на общата селскостопанска политика от Римския до Лисабонския договор. Разкрити са предпоставките, причините, механизмите и етапите на развитие на ОСП до влизане в сила на Лисабонския договор. Особено внимание е отделено на уредбата в Договора за функциониране на ЕС (ДФЕС) – чл. 38 – 44. Историческият преглед и анализ дават възможност да се открият трансформиращите се функции на ОСП: от преодоляване на кризата за храни в края на Втората световна война, през свръхпроизводството и неговата регулация, етапите на реформи, свързването на ОСП с политиката на развитие на селските райони и екологизирането.

Глава втора, озаглавена „Селското стопанство на ЕС след подписването на Договора от Лисабон“ има за цел да анализира трансформациите. Въпреки че основните цели на ОСП остават същите, авторката представя новите параметри, т. нар. „стълбове“. Първият стълб е насочен да гарантира стабилността на пазара на селскостопанска продукция и спазването на интересите на производителите и потребителите. Вторият стълб на ОСП засяга прякото подпомагане на селските стопанства и инкорпорира развитието на селските райони, което представлява нова тенденция на синергия между политиките на ЕС. Особен интерес представляват разсъжденията на А. Вълчева относно прилагането на „втория стълб“ по отношение на старите и новоприетите държави-членки. Нова характеристика на ОСП след Лисабонския договор е постепенното редуциране на гарантираните цени на селскостопанската продукция и частичното компенсиране чрез преки помощи за селскостопанските производители. Изведени са нови елементи като социално ориентирани дейности: за социално включване, премахване на бедността, насърчаване на откриването на нови работни места, повишаване на достъпа до нови комуникационни и информационни технологии и др.

В Глава трета докторантката прави анализ на двата стълба на ОСП след Лисабонския договор. Първият стълб, както сочи Ал. Вълчева, е пряко ангажиран с разпоредбите на Лисабонския договор за гарантиране на стабилността на пазара на селскостопанска продукция, както и за спазване на интересите на производителите и потребителите (с. 91). Тя справедливо отбелязва, че регламентацията се усложнява (с. 93). Освен добре представените характеристики на първия стълб, докторантката очертава и параметрите на финансирането на ОСП. Вторият стълб се отнася приоритетно и единствено върху развитието на селските райони на основата на принципа на регионално/национално многогодишно програмиране и съфинансиране. Докторантката е синтезирала шестте основни приоритета (с. 106-107).

Глава четвърта има за цел да очертае тенденциите и перспективите през ОСП. В тази част изложението сполучливо е подкрепено със статистически и икономически данни и диаграми. Особено интересни са схемите за средствата, отделени в периода 2014 – 2020 г. за втория стълб – развитие на селските райони. За съжаление България е с 2.5 % от общия дял и се нарежда с държави като Великобритания (традиционно с неразвито селско стопанство), Чешката република, Ирландия, Хърватия и Финландия (с. 128).

Във втория параграф на тази глава авторката показва критично мислене. Много добре са представени трите групи мнения относно ОСП: сполучливо наречени от Ал. Вълчева „застъпници“, „реалисти“ и „скептици“ (с. 139). Очертана е българската позиция за поддържане на бюджета на ОСП на сегашните равнища.

Заклучението синтезирано представя основните постижения, но и недостатъци на ОСП. Маркирани са рискове, подобни на Брекзит. Очертани са проблемите пред българското селско стопанство и ограничените възможности на нашата страна да въздейства на ОСП.

III. Оценка на научните и практически резултати и приноси на дисертационния труд.

Както вече посочих предметът на изследване по необходимост води до практико-приложни приноси. Все пак, може да се посочат и някои общотеоретични приноси. Сред тях:

- Изводът, че в голяма степен реформите на ОСП са наложени отвън поради договореностите във връзка със Световната търговска организация (с. 119);
- Анализът на неравнопоставеността и непропорционалното разпределение на средствата по ОСП и прогнозата, че до 2020 г. ще се преодолеят една трета от различията (с. 143);
- Свързването на тези различия с вътрешно миграционни и демографски проблеми в държавите-членки;
- Представянето на периодичните кризи в селското стопанство на ЕС и влиянието им от външни фактори (кризата в Украйна, финансова криза в Китай и др.);
- Представянето на ефектите на ОСП върху околната среда;
- Политическите аспекти на ОСП в рамките на отделни държави-членки и на ниво ЕС.

Практически приноси на труда.

- Ясно очертаната тенденция за намаляване на директните плащания за периода 2014 – 2020 г.;
- Проследяването на видоизмененията на инструментите за намеса при смущения на селскостопанския пазар и оставането само на интервенционните цени;

- Представената промяна в квотните режими (на млякото, захарта и т.н.).
- Поставянето на проблема за неравнопоставеността между малки и големи ферми в рамките на ОСП (включително в България);
- Представянето на съвременните методи на Европейската комисия за борба с измамите в областта на ОСП.

За общите научни достойнства и приноси на труда съществено значение има и фактът, че Александра Вълчева има публикувани 5 статии, от които 3 по темата на дисертацията.

IV. Критични бележки и препоръки

Основната ми критична бележка е свързана с липсата на доре формулирана теза. Това затруднява и оценката дали докторантката е успяла да я защити в дисертационния труд.

Липсват сериозни обобщения, за които дисертационният труд предоставя достатъчно основания.

Другите ми бележки са стилистични. Авторката не може да се освободи от натрапчиво използваните за начало на изречения изрази „така и“, „също така“, „така и да“, „също да“, „освен това“. Използвани са много чуждици, някои от които и не на място и в неточен контекст.

Има технически грешки при отпечатването на труда.

Посочените критични бележки не се отразяват съществено върху доброто впечатление от дисертационния труд.

V. Заключение:

Изложените преценки за научните приноси на разглежданото дисертационно изследване и направените препоръки могат да послужат като основа за оценката на научната подготовка и качества на докторантката.

Дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав в Р България, на чл. 27 от Правилника за неговото прилагане.

В заключение, имайки налице всички необходими основания давам положителна оценка и предлагам на Александра Йовчева Вълчева да бъде присъдена образователна и научна степен ДОКТОР по научна специалност „Международно право и международни отношения“ по професионално направление „право“ 3.6.,

София, 19 юни 2017 г.

Проф. д-р Ирена Илиева